

ІСТОРИОГРАФІЧНА СПАДЩИНА КРАЄЗНАВСТВА МИКОЛАЇВЩИНИ: ПОГЛЯД ХХІ СТ.

У статті охарактеризовано поняття "людина в історії", яка сприяла еволюції концепції «нових поглядів ХХІ століття» та здатність історичного краєзнавства здолати упередженість старих підходів.

Ключові слова: історіографічна спадщина, історичне краєзнавство, погляд ХХІ століття, Миколаївщина.

У ХХІ столітті, в еру цифрових технологій, ще у недостатньому стані перебуває наукове дослідження радянського періоду історії Миколаївщини, який вимагає особливої прискіпливості істориків у зв'язку з поширенням ідейно-політичних стереотипів «соціальної справедливості і захищеності» громадян у колишньому СРСР. А саме історіюписання набуло такої різноманітності і багатокольоровості, що звести його до якихось типових груп дуже складно.

Тому актуальною проблемою залишається дослідження регіональної історіографії, яка ставила у центр історичного процесу людину, її світобачення й поведінку. Як приклад цього відтворення, наведемо перші в українській історіографії комплексні, узагальнюючі монографії професора Шкварця В.П. «Микола Миколайович Аркас: життя, творчість, діяльність», «Глько Борщак: життя, діяльність, творчість», «Миколаївці, визначні історики і краєзнавці минулого», «Борис Миколайович Мозолевський: життя і творчість» [1-3]. А також у творчих доробках Бойченка В.П. «Літературна Миколаївщина в особах: Бібліографічний покажчик», у посібнику-хрестоматії Огренич Н.М. «Література рідного краю. Письменники Миколаївщини:» [4, 8-9]; у творчих розвідках Березовської Т.В. «По Арксівських місцях на Миколаївщині» [5-6], у ґрунтовних дослідженнях Крючкова Ю.С. «Алексей Самуїлович Грейг», про особистість, яка зробила вагомий внесок у економічний розвиток рідного краю та багато інших [10-20].

Метою статті є визначення ролі "людина в історії", яка сприяла еволюції

концепції «нових поглядів ХХІ століття» та історичних думок щодо історіографії краєзнавства Миколаївщини, здійснивши своєрідну «інвентаризацію» напрацьованого миколаївськими науковцями та краєзнавцями.

Об'єктом даної публікації є історіографія та історіософія, літературні джерела соціально-політичних, етнокультурних процесів краю, патріотично-визвольного руху та сучасних досягнень українського народу.

Предметом дослідження є погляди дослідників ХХІ століття на процеси, які відбувалися в минулому на території Миколаївщини.

Історіографія Миколаївщини стала одним з провідних напрямів сучасного історичного знання в якому руйнувалися звичні стереотипи мислення і життя, переоцінювалися духовні цінності, змінювалися історичні думки та суспільні ідеали всієї ієрархії буття.

Так у навчальному посібнику Соболя П.І. «Нариси істрії Миколаївщини ХХ ст.», на основі архівних документів зроблено спробу неупередженого вивчення викривлених чи замовчуваних за радянських часів історичних подій та фактів у Миколаївському краї. У видання висвітлено основні соціальні явища, події, персоналії, розкрито причини посилення діяльності державної репресивно-каральної системи 1920-30-х рр., що призвело до згортання демократичних тенденцій в суспільному житті та встановлення тоталітаризму.

До хронологічного жанру історіографії краєзнавчих досліджень відноситься навчальний посібник Огренич Н.М. «Хронограф Миколаївщини», де автор зупиняється на тих

періодах історії Миколаївщини, які найменше досліджені й маловідомі пересічному громадянину. Варто зазначити, що основою добору фактів та явищ цього періоду стали відомі наукові й краєзнавчі праці останнього десятиліття, у першу чергу колективна праця 15 миколаївських фахівців-істориків, викладачів миколаївських ВНЗ «Миколаївщина: літопис історичних подій», праці В.П.Шкварця та М.Ф.Мельника «Історія рідного краю. Миколаївщина.», книга Ю.С.Крючкова «Історія Николаева от основания и до наших дней», «Николаевцы. Энциклопедический словарь» та інші.

У інформаційно-бібліографічному виданні В. П. Шкварця, Ю. І. Гузенка «Хронологія та бібліографія Миколаївщини», науковці вперше комплексно зробили огляд наукової, популярної, публіцистичної літератури, підручників і посібників з проблематики історії Миколаївщини, методики хронологічних досліджень..

До того ж у науково-популярних виданнях місцевого поета і публіциста В.П.Бойченко «Миколаївщина в історії України», зібрані публікації з журналів, газет, збірників, уривки з художніх творів та поезії краєзнавчого характеру про ті події та періоди, що менш висвітлені у краєзнавчій літературі.

Ознакою нашого часу є те, що проблема "людина в історії" все чіткіше окреслюється в історіографічних аспектах, яка створює підґрунтя для конкретно-історичних досліджень.

Заслуговує на увагу друге видання книги "Золоті зірки Миколаївщини", яке підготовлене за загальною редакцією О.М.Гаркуші[21]. Книга вмістила інформацію про Героїв Радянського Союзу, Героїв Соціалістичної Праці, Героїв України, які залишили помітний слід в історії та сьогоденні нашого краю. Серед них – науковці, підприємці, спортсмени, державні та політичні діячі. Проте фрагментарні історіографічні компоненти досліджуваної проблеми не сприяли повному висвітленню концептуальних тенденцій розвитку регіону.

Гордістю Миколаївської області став історичний альманах "Миколаївська область. 1937-2007", як результат плідної роботи авторського колективу співробітників управління культури, обласного краєзнавчого музею, ОУНБ ім. О.Гмирьова, Державного архіву

Миколаївської області. Видання являло собою календар основних подій за роки існування області, містив фактичні довідки на визначні дати, копії документів, фотоматеріали та перелік історико-краєзнавчих видань.

Безперечно, із зникненням політичної цензури, частковим відкриттям архівних сховищ і полегшенням доступу до документальної бази, з'явилися сприятливі умови для роботи істориків і краєзнавців, працівників музеїв та архівів. Це спричинило два важливі процеси в історичному пізнанні. По-перше, розпочалось активне вивчення і публікація документальних матеріалів. По-друге, нова джерельна база, що давала значний простір для нових сучасних інтерпретацій, дозволила підготувати та захищати кандидатські і докторські дисертації за рахунок так званих «білих» і «чорних» плям минулого.

Наприклад етнокультурні процеси Півдня України визначили тему наукового пошуку відомого миколаївського дослідника, етнографа та краєзнавця О.П.Макаренка. Автор розглядав цілісну етноісторичну панораму, а також окремі питання етномузичної культури даного регіону, серед них – сторінки фольклорно-краєзнавчої спадщини, українсько-іноетнічні зв'язки, соціально-культурні умови та історичні особливості розвитку краєзнавства. Його краєзнавчі публікації мали певний інтерес, проте в них недостатньо розкритий історіографічний аспект.

Цей процес продовжується донині; його наслідком стали численні документальні публікації з усіх періодів історії Миколаївського регіону: Котляр Ю. В., Миронова І. С. «Єврейські колонії Березнегуватщини»[15]; Андрієвська Т. «Розвиток культур національних меншин Миколаївщини як складової української національної культури»[11]; розмаїття інформаційних джерел з фондів Миколаївської ОУПБ ім. О.Гмирьова покладені в основу творчих доробків Астапенко Т. «Національні відносини краю»; Гриневич О. «До проблеми розвитку національної школи на Миколаївщині в 20 - 30-ті роки ХХ століття» та ін. Не менш актуальною залишається історіографія про античний період з погляду сучасності, який спостерігався у творчих розвідках: Горбенка К.В.: «Исследование поселения "Дикий Сад", «Городище ранньокіммерійського часу "Дикий Сад" у

Миколаєві», «Попередні підсумки археологічних досліджень посаду укріпленого поселення "Дикий Сад" Гребенникова Ю.С. «Кімерійці і скіфи Степового Побужжя (IX — III ст.. до н.е.) та інші [22].

Історична освіта стала важливим фактором у дослідженні рідного краю. Хоча творчі розвідки та наукові праці були надто неоднорідними, проте, вони слугували надійною опорою й підмогою у формуванні історико-краєзнавчої освіти молоді і потребували певної систематизації.

Кроком вперед по створенню узагальнюючих праць став навчальний посібник В. Шкварця та М. Мельника «Історія рідного краю. Миколаївщина» де широко представлено матеріал стосовно заселення південноукраїнської території від часів кімерійців, скіфів – до наших днів. Вони об'єктивно описали економічні здобутки, розкрили політичні та економічні чинники колонізації краю царським самодержавством, проаналізували розвиток капіталістичного способу виробництва, трагічні події ХХ століття [23].

Відносно докладну картину історичного розвитку Миколаївщини представлено в численних працях краєзнавця Ю. Крючкова (більше 60 статей і декілька книг). Зокрема, у монографії "Історія Миколаєва" автор досліджував соціально-політичні та культурні процеси краю, діяльність місцевих губернаторів. Створенню образного колориту епохи сприяла велика кількість залучених автором мемуарів, листів та архівних джерел, які дозволили простежити історичний розвиток Миколаєва, як центру суднобудування й флоту на Чорному морі. Хоч дана праця написана на цікавій джерелознавчій основі і залишається вагомим дослідженням історичного минулого регіону, проте проблема історіографії розвитку краєзнавства в ній розглянута лише фрагментарно.

Серед інших публікацій увагу привертають праці сучасників, в яких досліджувалося українське козацтво і Гетьманщина, зокрема: «Козацькі поселення на Миколаївщині», в історико-краєзнавчих нарисах «Вознесенщина моя зоряна», «Сторінки історії Чорноморського козацького війська», «Сторінки історії українського військово - морського флоту, «Дивовижна доля Чорноморського краю»

Така кон'юнктура породила цілу зливу підручників для університетів під гаслом утвердження «козацької педагогіки», написаних відомими вченими.

У розмаїтті творчих розвідок досить ґрунтовно досліджувалася також Українська революція 1917–1920 рр. у наукових працях Котляра Ю.В. «Повстанство. Селянський рух на Півдні України (1917-1925)»[24]; у навчальному посібнику Шкварця В.П. «Українська національно-демократична революція і боротьба за незалежність на Миколаївщині. 1917 — 1921»[25]; публікаціях Погорелова А.А. «З історії антибільшовицьких повстань на Миколаївщині у 1919- 1921 рр.»[26]; Гузенка Ю.І. «Військові кораблі українського флоту періоду Гетьманату (квітень-листопад 1918 р.), збудовані у Миколаєві»; статтей про збройні сили Центральної Ради та Гетьманату на Миколаївщині Пархоменка В.А. [27-28].

Варто зазначити, що історична наука в умовах партійно-радянського режиму, зазнаючи постійних утисків та репресій, водночас і сама виконувала репресивні функції. З перших років радянської влади кожна праця істориків проходила відповідну цензуру на вірність принципам «партійності, класовості та інтернаціоналізму».

За результатами дослідження тоталітарного терору в роки УРСР у багатотомному виданні «Реабілітовані історією. Миколаївська область», вміщені статті, архівні документи, спогади очевидців, що викривають злочинний механізм здійснення політичних репресій на території Миколаївщини. В них особлива увага приділяється регіональним особливостям функціонування більшовицького режиму у 1920—1930-х рр.; у період Великої Вітчизняної війни; репресіям громадян, які були репатрійовані з Німеччини; голоду 1946—1947 рр. тощо. Опубліковані документи про здійснення державного терору на території області, описані методи роботи радянських спецслужб, масових депортацій. В книгах також оприлюдненні фотокопії архівних документів. Наступні книги хронологічно продовжували попередні публікації.

Протягом тривалого часу влада замовчувала факт голодоморів на Миколаївщині. Лише в кінці 80-х років, в зв'язку з кардинальними зрушеннями, що відбулися в

політичній сфері, партійне керівництво України вперше офіційно визнало існування продовольчих труднощів у країні, а в окремих регіонах, навіть голоду.

Серед тем, в яких поєдналися політична і наукова кон'юнктура, є тема Голодоморів 1921-1923рр., 1932-1933 рр., 1946-1947рр. На сьогодні про ці трагічні події у Миколаївській області видано багато фундаментальних документальних збірників і аналітичних праць, в яких однозначно доводиться факт цілеспрямованої політики Москви, щодо винищення українського населення, переважно сільського, яке підпадає під визначення геноциду. Чи не найбільше в цьому плані зробили миколаївські дослідники: М.М. Шитюк, В.П. Шкварець, П.І.Соболь, Є.Г. Горбуров, Ю.В. Котляр, Г.І. Ковальов, М.М. Мельник, П.М. Тригуб, О.М. Юрчик та інші. В монографіях М.М.Шитюка, В.П.Шкварця, Є.Г.Горбурова, на основі раніше не задіяного масиву архівних джерел, розкрито причини, демографічні, економічні, психологічні наслідки голодоморів. В 2008 році, силами колективу істориків Миколаєва, підготовлено та опубліковано «Книгу пам'яті жертв Голодомору 1932 - 1933 років в Україні, Миколаївська область».

Проблеми голодомору також досліджували: Веселова О. «Голод 1946-1947 рр. в Україні й експорт сільгосппродукції в країни Центрально-Східної Європи»; Крюкова Л.В. «Голодомор 1932-1933 років на Казанківщині», О. Баковецька «Голодомор 1932-33 років - регіональний аспект» (на матеріалах Баштанського району Миколаївської області); Гриневич Л. «Голод 1932-1933 у публічній культурі, пам'яті та свідомості України»; Л.А. Конторська, В.І. Аркуша, Т.М. Пакума, Т.А. Петрушкова «Голодомор 1932-1933: свідчення очевидців Вознесенського району» (до 75-річчя трагедії); А.В. Касько «Голодомор на Баштанщині мовою архівних документів»; Н. Ю. Неполук, М.К. Паєв, О.І. Сидорчук. «Чорна тінь голодного лихоліття. Березанщина, 1932-1933 роки» та інші [29-36].

Прагнення до ідеалізації всього, що пов'язане з національною боротьбою, неминуче піддається міфологізації, створюючи для істориків певні методологічні труднощі. Адже їх завдання розвінчувати міфи, а не

творити нові. В цьому аспекті згадаємо праці, які фахово розвінчують один з міфів Великої Вітчизняної війни про «морально-політичну єдність українського радянського суспільства». Про національно-визвольний рух на Миколаївщині в роки Другої світової війни писали науковці, зокрема Погорелов А. А. «Південь України в початковий період Великої вітчизняної війни. Червень 1941-листопад 1942 рр.» Автор наголошував, що у працях радянських дослідників в основному популяризувався лише той мінімум фактів, про які повинен «знати» кожен громадянин. Здебільше висвітлювалася керівна роль комуністичної партії в часи мобілізації трудящих на боротьбу проти ворога та організаційні процеси з переведення країни в режим воєнної економіки

У праці Є. Г. Горбурова і М. М. Шитюка, яка вийшла під грифом Інституту історії України національної Академії наук України, проаналізовано діяльність ОУН (бандерівців) і ОУН (мельниківців) на Півдні України в роки війни. У праці чимало місця відводилося аналізу промахів, упущень, недоліків в діяльності ОУН на Півдні України. А також зазначалося, що надмірна пропаганда позитивної ролі виключно української нації, відштовхнула від ОУН значні верстви поліетнічного населення південного регіону.

Розкриття спецархівів колишніх НКВС, ДПУ і КДБ активізувало дослідників саме у цьому напрямку. Про що свідчать численні документальні збірники і творчі доробки Горбурова Є.Г. «Рух Опору на Півдні України в роки Великої Вітчизняної війни (1941 - 1944 рр.); Горбурова Є.Г., Шитюка М.М. «Суспільно-політична та бойова діяльність націоналістичного підпілля Півдня України в роки німецько-румунської окупації»[41]; Акуніна О.С. «Селянство Півдня України в 1941 - 1944 рр.: соціально-економічний аспект»[37]; Горбурова Є.Г. «Румунські трофейні архіви як джерело вивчення руху Опору на окупованих територіях Миколаївської та Одеської областей в роки Великої Вітчизняної війни»[40]; Погорелова А.А. «Колабораціонізм на території Миколаївщини в період німецько-румунської окупації 1941 - 1942 рр.»[42]; публікацій Захарченка О.О. та інші [37-43].

Отже, сучасна миколаївська історіографія надолужує втрачений час, пов'язаний з формуванням модерного бачення національного минулого, яке у багатьох європейських народів завершилось у першій половині ХХ ст. Найголовнішим чинником розвитку миколаївської історіографії, на щастя, залишається свобода наукової творчості і вибору

світоглядних позицій. Тому, можна сказати, що сучасні «поверхи» українського історіописання не є герметичними, а з'єднуються між собою багатьма сходами: ці переходи значною мірою зумовлені як удосконаленням пізнавального інструментарія, так і суспільними очікуваннями.

Список використаних джерел та літератури:

1. Шкварець В.П. Борис Миколайович Мозолевський: життя, творчість / В.П.Шкварець. - Миколаїв: Видавництво МДГУ Імені П. Могили, 2006.
2. Шкварець В.П. Ілько Борщак: життя, діяльність, творчість./ В.П.Шкварець. – Миколаїв - Одеса, 2002.
3. Шкварець В.П. Миколаївці: визначні історики і краєзнавці минулого. Навчальний посібник. – Миколаїв: Видавничий відділ Миколаївського навчально-наукового центру Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. – ТОВ Від. Видавництво МДГУ ім. Петра Могили - 2004. – 134 с.
4. Бойченко В. П. Миколаївщина в історії України : (книга для читання з краєзнавства). Ч. 1 / ред. Н. М. Огренич ; упор. В. П. Бойченко. – Миколаїв: МОІПО, 2009. - 256 с.
5. Березовська Т.В. Історичний портрет родини Аркасів./ Т.В.Березовська. - Миколаїв: Видавничий відділ ДАУ, 2005.
6. Березовська Т.В. По Аркасівських місцях на Миколаївщині / Т.В.Березовська. - Миколаїв, 2003.
7. Крючков Ю.С. Алексей Самуилович Грейг./ Ю.С. Крючков. - Николаев: Издательство И. Гудым, 2008.
8. Література рідного краю. Письменники Миколаївщини: Посібник- хрестоматія / Укладач і заг. ред. Огренич Н.М. - Миколаїв: МОІПО, 2003.
9. Літературна Миколаївщина в особах: Бібліографічний покажчик / За ред. Бойченко В.П. - Миколаїв: Ганна Гінкул, 2001.
10. Александренко И. Сергеева Е. И Символика города Николаева. К 10-летию принятия современного герба города и 70-летию Николаевской области. — Николаев: Издательство Ирины Гудым, 2007.
11. Андрієвська Т. Розвиток культур національних меншин Миколаївщини як складової української національної культури / Миколаївщина багатонаціональна: з історії етнічних спільнот регіону. - Миколаїв: Атол, 2005.
12. Богза Н.Ф. Бібліотечна справа на Миколаївщині // Миколаївщина: шляхами тисячоліть. - Миколаїв: ТОВ Від, 2007.
13. Димитрова В. Історіографія колонізації Миколаївщини кінця XVIII - середини XIX ст. // Миколаївщина багатонаціональна: з історії етнічних спільнот регіону. - Миколаїв: Атол, 2005.
14. Котко В.Ф. Мушинский П.Д.- исследователь военной истории края. История. Етнография. Культура. Нові дослідження // IV Миколаївська обласна краєзнавча конференція. - Миколаїв: Атол, 2002.
15. Котляр Ю. В., Миронова І. С. Єврейські колонії Березнегуватщини. — Миколаїв — Березнегувате, 2005.
16. Кухар-Онишко Н.О. Унікальний Миколаївський пам'ятник: фортифікаційний комплекс періоду Кримської війни // V Миколаївська обласна краєзнавча конференція «Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження». - Миколаїв: Атол, 2004.
17. Левченко Л.Л. Вплив Кримської війни (1853 - 1856 рр.) на розвиток Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства // IV Миколаївська обласна краєзнавча конференція "Історія. Етнографія. Культура. Нові дослідження". - Миколаїв: Атол, 2002.

18. Левченко Л.Л. До історії архівної справи на Миколаївщині // Миколаївщина: шляхами тисячоліть. - Миколаїв: ТОВ ВІД, 2007.
19. Левченко Л.Л. Історія Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства (1805 - 1900) / Л.Л.Левченко. - Миколаїв: Видавництво МДГУ імені Петра Могили, 2006.
20. Міронова І.С., Хаєцький О.П. Національні меншини Миколаївщини / Миколаївщина: на шляху тисячоліть. - Миколаїв: ТОВ ВІД, 2007.
21. Золоті Зірки Миколаївщини. Енциклопедичне видання. - Миколаїв: Видавництво МДГУ імені Петра Могили, 2007.
22. Гребенников Ю.С. Киммерийцы и скифы Степного Побужья (IX — III вв. до н.е.) / Ю.С.Гребенников. - Николаев: Илион, 2008.
23. Шкварець В., Мельник М. Історія рідного краю. Миколаївщина: Навч.посіб. - Одеса: ТОВ ВІД, 2003. - 65 с.
24. Котляр Ю.В. Повстанство. Селянський рух на Півдні України (1917-1925)./ Ю.В.Котляр. - Миколаїв - Одеса, 2003.
25. Шкварець В.П. Українська національно-демократична революція і боротьба за незалежність на Миколаївщині. 1917 — 1921: Навчальний посібник./ В.П.Шкварець. - Миколаїв: Вид. МДГУ ім. П.Могили, 2007.
26. . Погорелов А.А. З історії антибільшовицьких повстань на Миколаївщині у 1919- 1921 рр. // Українська національно-демократична революція і Миколаївщина 1917 - 1921 рр. - Миколаїв-Одеса: ОНУ імені І.І.Мечникова, 2007.
27. Пархоменко В.А. Військові формування Центральної Ради та Гетьманату у Миколаєві (1917-1918) // Воєнна історія. -2004.- № 1-3.- С.18-27.
28. Пархоменко В.А. «Українізація» в гарнізонах Одеси, Миколаєва та Херсону (квітень – грудень 1917 р.) // Науковий вісник МДУ.- 2005.-Вип.11.Історичні науки. – С.157-164.
29. Голодомор на Баштанщині мовою архівних документів. / Упорядник А.П Касько. - Братськ, 2008.
30. Голодомори ХХ століття на території Миколаївщини. Миколаївщина в голодних 1921-1923 роках. - Миколаїв: Видавництво ПП Шамрай, 2008.
31. Горбуров К.Є. Голод 1946-1947 років на території Півдня УРСР./ К.Є.Горбуров. - Миколаїв: Видавництво ПП Шамрай, 2006.
32. Живі сторінки історії (спогади постраждалих від Голодомору 1932-1933 років Жовтневого району Миколаївської області) / Відповідальні за випуск та автори матеріалів А.Ю. Абрамова, Т.В. Новосьолова, І.В. Кулик, Т.Г. Остафійчук. - Миколаїв: ТОВ Приват - Поліграфія, 2008.
33. Німіє слово і мовчать вуста... Голодомор 1932-1933 рр. в Ново -бузькому районі. /Упорядники Н.Г. Пасат, Н.О. Висоцька, В.В. Галущенко, М.Ф. Нечай, С.В. Назарій. - Новий Буг: Видавництво "Вперед", 2008.
34. Соболь П.І. Голод-геноцид 1932-1933 років на Миколаївщині: історіографічний аналіз // Гуманітарно-економічні дослідження. Том 1. - Збірник наукових праць. - Миколаїв - Одеса: ТОВ ВІД, 2005.
35. Шитюк М.М., Горбуров К.Є. Миколаївщина в голодних 1921 – 1923, 1932 - 1933, 1946-1947 роках. - Миколаїв: Видавництво Ірини Гудим, 2007.
36. Шкварець, В.П. Історіософія та історіографія голодів — людоморів на Миколаївщині / В.П. Шкварець, Є.Г. Горбуров, К.Є. Горбуров. - Миколаїв: Вид-во Шамрай, 2008. - 288 с.
37. Акунін О.С. Селянство Півдня України в 1941 - 1944 рр.: соціально-економічний аспект // Миколаївщина: шляхами тисячоліть. Миколаїв: ТОВ ВІД, 2007.
38. Захарченко О.О. Аграрна політика німецько-румунських загарбників на Миколаївщині (1941 - 1944 рр.) // Миколаївщина: шляхами тисячоліть. - Миколаїв: ТОВ Від, 2007.
39. Горбуров Є.Г. Рух опору на Півдні України в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1944 рр.). - К., 2002.

40. Горбуров Є.Г. Румунські трофейні архіви як джерело вивчення руху Опору на окупованих територіях Миколаївської та Одеської областей в роки Великої Вітчизняної війни // Миколаївщина: шляхами тисячоліть. - Миколаїв: ТОВ ВІД, 2007.
41. Горбуров Є.Г., Шитюк М.М. Суспільно-політична та бойова діяльність націоналістичного підпілля Півдня України в роки німецько-румунської окупації. - К.: Інститут історії України НАН України, 2003.
42. Погорелов А.А. Колабораціонізм на території Миколаївщини в період німецько-румунської окупації 1941 - 1942 рр. //Український Південь в контексті вітчизняної історії. - Миколаїв: ОНУ імені І.І.Мечникова, 2008.
43. Соболев П. Історіографія підпільно-партизанського руху на території Миколаївщини в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1944 рр.) // Історія України. Маловідомі імена, події, факти. Вип.26. – К.: Інститут історії України НАН України, 2004. - №26. - 84 с.

G. BABIYCHUK

HISTORIOGRAPHIC HERITAGE OF MYKOLAYIV REGIONAL STUDIES: A VIEW OF THE XXI CENTURY

The article outlines the role of "man in history", which contributed to the evolution of the concept of "new views of the XXI century" and the ability to overcome the bias of Historic Studies of old approaches.

Keywords: *historiographic heritage, historical studies, opinion stage, Mykolaiv region.*

Г.В. БАБИЙЧУК

ИСТОРИОГРАФИЧЕСКОЕ НАСЛЕДИЕ КРАЕВЕДЕНИЯ НИКОЛАЕВЩИНЫ: ВЗГЛЯД XXI ВЕКА

В статье охарактеризовано понятие "человек в истории", которое способствовало эволюции концепции «новых взглядов XXI века» и способность исторического краеведения преодолеть предубежденность старых подходов.

Ключевые слова: *историографическое наследие, историческое краеведение, взгляд XXI века, Николаевщина.*